

Архивски број: 08-120/3
19-04-2022 година

Постапувајќи по претставка бр.08-305/1 од 08.10.2021 година поднесена од [REDACTED], против Општина Кавадарци – градоначалник [REDACTED], за извршена дискриминација по основ на етничка припадност, припадност на маргинализирана група, социјално потекло и имотен статус во областа на пристап до добра и услуги. Комисијата за спречување и заштита од дискриминација врз основа на член 21, став 1 точка 14 од Законот за спречување и заштита од дискриминација (Службен весник на Република Северна Македонија бр. 258/2020 од 30.10.2020), на 13.04.2022 година го донесе следново:

МИСЛЕЊЕ

СЕ УТВРДУВА ДИРЕКТНА ДИСКРИМИНАЦИЈА по основ на етничка припадност, припадност на маргинализирана група, социјално потекло и имотен статус во областа на пристап до јавни добра и услуги од страна на Општина Кавадарци – градоначалник [REDACTED] кон припадниците на ромската заедница кои живеат во населбата [REDACTED] на улица [REDACTED] во општината Кавадарци.

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ

До Комисијата за спречување и заштита од дискриминација поднесена е претставка со архивски број 08-305/1 од 08.10.2021 година, од страна на [REDACTED] за сторена дискриминација, по основ на раса, боја на кожа, социјално потекло, имотен статус и други основи во областа, пристап до добра и услуги во комуналната инфраструктура врз група на жители – Роми од населбата [REDACTED] на улица [REDACTED] во Кавадарци од страна на Општина Кавадарци и градоначалникот [REDACTED].

Во претставката подносителот наведува дека во населбата [REDACTED], непосредно до централното градско подрачје во Кавадарци живеат околу 300 Роми во импровизирани живеалишта и дел куќи од цврста градба. Според подносителот, овој дел на градот од страна на општината не е препознаен како населба. Тоа резултира со системска дискриминација врз припадниците на ромската заедница, бидејќи нема соодветен пристап до јавни услуги како на пример, пристап до водоводна мрежа, канализациона мрежа и приклучоци за струја. Во непосредна близина се наоѓа дива депонија и подносителот тврди дека не постои организирано собирање на отпадот, но и дека не постојат контејнери на наведената локација. Односно, според подносителот на претставката станува збор за непочитување на правата на граѓаните загарантирани со член 1, член 9 и член 43 од Уставот на Република Северна Македонија (Службен весник на Република Северна Македонија бр.52/1991 од 22.11.1991 година, 1/1992, 31/1998, 91/2001, 84/2003, 107/2005, 3/2009,

13/2009, 49/2011 и 6/2019 од 12.01.2019). Исто така, според подносителот на претставката, извршена е повреда на член 5, став 1, точка 12 од Законот за води (Службен весник на Република Северна Македонија бр.87/2008 од 15.07.2008), како и член 5, став 1, точка 7 и член 14, став 2 од Законот за комунални дејности (Службен весник на Република Северна Македонија бр.87/2008 од 15.07.2008).

Подносителот на претставката во меѓувреме се обраќа и до Генерален секретаријат на Влада на Република Северна Македонија, од каде претставката беше препратена на ден 25.06.2021 година до Комисијата за спречување и заштита од дискриминација за понатамошно постапување.

Имајќи ги предвид наводите од претставката, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација констатира дека ваквите тврдења се веројатни и согласно член 24, став 7, во врска со член 26 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, на ден 18.02.2022 година испрати Известување бр. 08-120/1 за произнесување кон наводите од претставката до Општина Кавадарци и градоначалникот [REDACTED] како потенцијални дискриминатори.

На ден 21.03.2022 година, во архивата на Комисија за спречување и заштита од дискриминација пристигна одговор заведен под архивски број 08-120/2 од Општина Кавадарци, во кој се негира секаков вид на дискриминација. Во одговорот се тврди дека согласно Генералниот и Деталниот урбанистички план, конфигурацијата на теренот во кој се наоѓа населбата не дозволува предвидување на станбена населба, бидејќи станува збор за речно корито на кое што е предвиден заштитен појас и е забранета било каква градба. Во однос на тврдењето за потешкотиите за легализација на бесправно изградените објекти, согласно позитивно-правните прописи за утврдување на правниот статус на бесправно изградени објекти, за легализација на објектот потребно е истиот да претставува функционална целина и да се достави целокупната потребна документација која треба да содржи геодетски елаборат и потврда за уплатен соодветен надомест за легализација. Општината тврди дека голем дел од објектите во оваа населба се импровизирани, односно не ги исполнуваат условите за легализација. Сепак, во одговорот на Општина Кавадарци, можноста за легализација на цврстите градби не е затворена, доколку се поднесе соодветно барање за легализација. Што се однесува до тврдењето дека не се врши соодветно собирање и одлагање на отпадот, во одговорот на претставката е наведено дека Општината во населбата [REDACTED] има поставено контејнери кои не се користат за потребната намена, а во последните 4 години, во 6 наврати е организирано чистење на дивите депонии. На крај, од општината посочуваат дека и покрај постоењето на можност за приклучување кон постоечката водоводна мрежа и приклучоци за дистрибуција на електрична енергија од страна на ЕВН, повеќето од приклучоците во населбата се диви и не се плаќа надомест за истите.

Комисијата за спречување и заштита од дискриминација ги анализираше наводите во претставката, доставениот одговор од страна на Општина Кавадарци и направи аналитички осврт на домашната и меѓународната пракса поврзана со предметниот проблем.

Во член 5 од Законот за спречување и заштита од дискриминација стои:

„Се забранува секоја дискриминација врз основа на раса, боја на кожа, потекло национална или етничка припадност, пол, род, сексуална ориентација, родов идентитет, припадност на маргинализирана група, јазик, државјанство, социјално потекло, образование, религија или верско уверување, политичко уверување, друго уверување, попреченост, возраст, семејна или брачна состојба, имотен статус, здравствена состојба, лично својство и општествен статус или било која друга основа“.

Исто така, во член 6 од ЗСЗД стои:

„Дискриминација е секое разликување, исклучување, ограничување или давање првенство што се заснова на дискриминаторска основа, со сторување или несторување, што имаат за цел или резултат спречување, ограничување, признавање, уживање или остварување на правата и слободите на одредено лице или група на еднаква основа со други. Ова ги опфаќа сите форми на дискриминација вклучително и оневозможување на соодветно приспособување и оневозможување на пристапност и достапност на инфраструктурата, доброта и услугите“.

Правото на пристап до вода е основно човеково право и е основа за човечкото достоинство. Уставот на Република Северна Македонија во член 8, став 1 како темелни вредности ги предвидува основните слободи и права на човекот и граѓанинот, признати со меѓународното право и утврдени со Уставот. Со резолуцијата на Генералното собрание на Обединетите нации A/Res/64/292 од 28 јули 2010 година, пристапот до безбедна вода за пиење и одведувањето на отпадни води, е признат како самостојно човеково право.

Во Општ коментар бр. 15 (2002) - Право на вода (чл. 11 и 12 од Меѓународниот пакт за економски, социјални и културни права)¹ издаден од Економско-социјалниот совет на Обединетите нации, се наведува дека објектите и услугите за вода мора да бидат достапни за сите, вклучително и најранливите или најмаргинализираните делови од населението, законски и фактички, без дискриминација по која било од забранетите основи. Дополнително треба се обезбеди правото на пристап до вода и водни објекти и услуги на недискриминаторска основа, особено за **обесправените или маргинализираните групи** а државите членки треба да ја почитуваат, заштитат, олеснуваат и промовираат работата на застапниците за човекови права и другите членови на граѓанското општество со цел да им помогнат на ранливите или маргинализираните групи во остварувањето на нивното право на вода.

Во поглед на домашната судска пракса, Апелациониот суд во Битола во предметот ГЖ-1671/19 утврди дискриминација сторена од страна на Општина Прилеп и ЈКП Водовод и канализација во областа на пристап до вода и канализација за граѓани Роми. Имено,

¹ <https://www.undocs.org/e/c.12/2002/11>

согласно пресудата, Обврска на општината, согласно Законот за локалната самоуправа - чл.22 т.4, е „вршење на работите во делот на комуналните дејности, односно снабдувањето со вода за пиење, испорака на технолошката вода и одведувањето и прочистувањето на отпадните води, па во таа смисла општината мора да презема мерки во поглед на снабдувањето со водата за пиење.“ Јавното комунално претпријатие преку водоснабдителниот систем е должен да обезбедува трајно и непрекинато обезбедување со трајна и чиста вода за пиење и тоа е дејност од јавен интерес, а предвидено во чл.3 од Законот за снабдување со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води.

Јавното комунално претпријатие преку системот за водоснабдување е должно да обезбедува трајно и непрекинато обезбедување со трајна и чиста вода за пиење и тоа е дејност од јавен интерес, а предвидено во член 3 од Законот за снабдување со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води (Службен весник на Република Северна Македонија бр.68/2004 од 05.10.2004, 28/2006, 16/2007, 103/2008, 17/2011, 18/2011, 54/2011, 163/2013, 10/2015, 147/2015, 7/2016, 31/2016, 95/2019 и 21/2021 од 27.01.2021).

Во поглед на пресудите на Европскиот суд за човекови права, на 10 март 2020 година, судот во Стразбур ја донесе својата пресуда во *Hudorovic et al.* против Словенија (прил. бр. 24816/14 и 25140/14). Случајот се однесува на две поплаки од ромски семејства кои со децении живеат во **неформални населби без пристап до вода, канализација, канализација и струја**. Иако судот не утврдува дискриминација, сепак во предвид го зема фактот што иако населението живеело во нелегализирани населби, општината со помош на државата креирале привремено решение во насока на обезбедување на резервоар за вода кој населението го користело за секојдневни потреби. Во таа насока, Судот тврди дека Член 8 на Европската конвенција за човекови права наметнува обврски на државите да обезбедат пристап до чиста вода.

Постојаниот и долготрајниот недостаток на пристап до безбедна вода за пиење, по својата природа, може да има негативни последици по здравјето и човечкото достоинство ефективно, притоа, негативно да влијае на приватниот живот и уживањето во домот во смисла на Член 8 од Европската конвенција за човекови права.

Неповолната положба на Ромите која е последица на системска дискриминација уште од минатото, ја прави оваа заедница социјално маргинализирана во споредба со станатите. Следствено, немањето на соодветен пристап до чиста вода е **поголема неповолност** во однос на исполнување на законската рамка во поглед на исполнување на услови за легализација на нивните домови и приклучок до јавните мрежи за водоснабдување. Имајќи го во предвид фактот што пристапот до вода директно влијае на секојдневните обврски во смисла на одење на работа, на училиште, одржување на хигиена, намалување на ризик од болести и слично, државниот апарат мора да најде начин да обезбеди чиста вода на хуманитарна основа. Откако основните потреби ќе бидат исполнети, тогаш секој човек може да се стреми кон инклузија во општеството а со тоа исполнување на граѓанските обврски, во овој случај, исполнување на законските критериуми и процедури за легализација на живеалиште и легален приклучок до вода. Следствено, анулирајќи ја

негативната состојба, ќе се намалат и случаите на дискриминација кон ромската етничка заедница особено во областите на образование, пристап до јавни добра и услуги и вработување, случаи во кои претходно Комисијата има утврдено дискриминација од различни актери во општеството. Во насока на изнаоѓање на решение на предметниот проблем, може да се земе примерот за Словенија каде што во ромски населби, државата има обезбедено резервоари за вода како привремено решение за што не се потребни големи финансиски ресурси. Ваквото решение може да обезбеди минимум достоинство и задоволување на најосновни потреби на секој човек, пред изнаоѓање на долготрајно решение и соодветна дислокација од области кои не се предвидени за домување.

И покрај фактот што се работи за населба во која поголемиот дел од објектите се бесправно изградени, нереагирањето на Општина Кавадарци во насока на задоволување на овие основни потреби во населбата [REDACTED], всушност претставува незадоволување на минималните правни стандарди за обезбедување пристап до вода и систем за одведување на отпадни води. Како дополнителна отежнувачка околност во изминатиот период, светската пандемија предизвикана од КОВИД-19 дополнително ја отежнува положбата на сите семејства кои немаат пристап до чиста вода и секоја ваква околност го зголемува ризикот на зголемување на смртноста кај ромското население кое има пократок животен век од останатото население.²

Врз основа на горенаведеното, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација врз основа на член 5 и член 8, став 1 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, утврдува директна дискриминација по основ на етничка припадност, припадност на маргинализирана група, социјално потекло и имотен статус во областа на пристап до добра и услуги сторена од страна на Општина Кавадарци – градоначалник [REDACTED] врз припадниците на ромската заедница во населбата [REDACTED], на улица [REDACTED] во Кавадарци.

Согласно член 27, став 2 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, во случај на утврдена дискриминација предвидена е обврска на Комисијата да препорача отстранување на повреда на правото на еднаквост, односно начин на отстранување на дискриминацијата. Став 3 од членот 27 предвидува должност на субјектот кој сторил дискриминација да постапи по препораката и да ја отстрани повредата на правото на еднаквост. Следствено на ова, Комисијата ја носи следната

ПРЕПОРАКА

² https://minorityrights.org/wp-content/uploads/2018/11/MRG_Brief_Mac_MAC_Nov18.pdf

Комисијата за спречување и заштита од дискриминација препорачува на Општина Кавадарци – градоначалник [REDACTED] да обезбеди пристап до чиста вода во населбата [REDACTED] во Кавадарци. Доколку постојат законски пречки во однос на легализација на населбата, да се обезбеди привремено решение кое ќе овозможи пристап до вода на сите ромски семејства кои живеат во оваа населба. Препораката е во насока на отстранување на дискриминацијата и спречување на можна идна дискриминација што недостигот на вода може да го предизвика во областите на образование, здравје, вработување и пристап до јавни добра и услуги. Препораката треба да биде извршена **најдоцна во рок од 6 месеци од денот на приемот на ова мислење** и за исполнувањето да ја извести Комисијата за спречување и заштита од дискриминација.

Комисијата го следи и извршувањето на мислењата и препораките за конкретните случаи на дискриминација сè до нивното исполнување. Доколку субјектите кон кои е упатена препораката не постапат по препораката, Комисијата согласно член 27, став 4 од Законот за спречување и заштита од дискриминација има законска надлежност да поднесе барање за покренување на прекршочна постапка пред надлежниот суд за прекршоци.

Скопје
19.04.2022

Комисија за спречување и заштита од
дискриминација

Претседател
Кире Василев

Доставено до:

- Општина Кавадарци, Плоштад „Маршал Тито“ 66., 1430 Кавадарци

[REDACTED]